

**Studijní program Učitelství pro 2. stupeň základních škol, specializace Učitelství pro 2. stupeň
základních škol se specializací výchova k občanství**

**Zkouška z předmětu SZZ Učitelství pro 2. stupeň základních škol se specializací výchova k občanství
(KSV/0Q2)**

(1) Do zkoušky ústí tyto povinné předměty:

a) KSV/0DO1Z	Demokracie a občanství I
b) KSV/0DO2Z	Demokracie a občanství II
c) KSV/0DO3Z	Demokracie a občanství III
d) KSV/0D1Z	Didaktika výchovy k občanství I
e) KSV/0D2Z	Didaktika výchovy k občanství II

(2) Do zkoušky nejsou zařazeny žádné povinně volitelné předměty.

(3) Zkouška se člení na tyto dílčí součásti:

1. **Občanský a společenskovední základ**
2. **Didaktika výchovy k občanství**

(4) Státní zkouška je ústní, trvá celkem 30 minut (každá dílčí součást státní zkoušky trvá 15 minut), časový úsek 30 minut má student/ka k dispozici celkem na přípravu odpovědí.

V každé součásti státní závěrečné zkoušky podá student/ka výklad jednoho tematického okruhu, který volí náhodným výběrem z nabídky témat, jež jsou pro každou součást stanoveny, komise může klást doplňující otázky související se zvoleným okruhem. Student/ka zároveň předkládá **portfolio** (v tištěné nebo elektronické podobě), které zahrnuje deníky ze všech typů praxí a další výsledky či reflexe vlastní práce z průběhu studia, které jsou relevantní jako doklad osvojených kompetencí (např. přípravy hodin či aktivit z kurzů didaktiky, důležité seminární práce apod.). Součástí portfolio, resp. deníků z praxe je i celková reflexe osvojených kompetencí podle Kompetenčního rámce absolventa a absolventky učitelství. Další (nepovinnou) součástí portfolio mohou být certifikáty o absolvování kurzů, workshopů či seminářů vztahujících se ke studovanému oboru.

Zpracování okruhu z dílčí součásti **Občanský a společenskovední základ** posuzuje komise pro SZZ podle těchto kritérií: a) schopnost vyložit klíčové aspekty daného okruhu, zasadit je do kontextu, objasnit jejich podstatu a případně analyzovat příčiny a důsledky zkoumaných jevů; b) znalost významných osobností, které se o zkoumání problému, jevu, události zasloužily a schopnost analýzy jejich koncepcí; c) smysluplné využití odborné (primární či sekundární) literatury a dalších, relevantních zdrojů k tématu (zahrnutí analýzy, porovnání či příkladů zdrojů do výkladu apod.); d) schopnost formulovat věty v logické návaznosti, strukturovaně a se správně užitými odbornými pojmy. Zkouška z dílčí součásti **Didaktika výchovy k občanství** má podobu rozhovoru nad konkrétními příklady z portfolio, ilustrujícími

zvolený okruh. Student/ka si před SZZ přímo v portfoliu označí či ve zvláštním dokumentu sepíše tyto konkrétní příklady, které chce u zkoušky použít. Komise hodnotí schopnost studenta/studentky stručně vysvětlit dané téma (prokázat teoretickou znalost tématu) a následně ukázat na těchto příkladech, jak je možné dané téma aplikovat ve výuce výchovy k občanství. Volbou příkladů, jejich popisem a reflexí student/ka prokazuje, jak komplexně a tvořivě je schopen/schopna o daném tématu přemýšlet v kontextu výuky daného oboru. Komise může klást i doplňující otázky k dalším částem portfolia.

Hlasování o výsledném hodnocení SZZ řídí předseda komise pro SZZ, který po poradě s ostatními členy navrhuje hodnocení. Rozhodnutí o výsledku SZZ je přijato, jestliže se pro návrh vysloví nadpoloviční většina přítomných členů komise. Z důvodu zajištění jednoznačného výsledku hlasování při stanovení známky musí být počet přítomných členů komise vždy lichý.

(5) Pro dílčí součást **Občanský a společenskovědní základ** platí tyto tematické okruhy:

1. Přístupy ke studiu dětí a mládeže.
2. Děti a mládež v soudobé společnosti – vybraná témata (rodina, identita, životní styl, vzdělání, práce a volný čas, kriminalita ad.).
3. Děti, mládež a média.
4. Občanská angažovanost a politická participace mladých lidí. Proces formování občanských a politických postojů.
5. Mladí lidé a zpravodajská média: nové vzorce konzumace a jejich důsledky pro občanskou angažovanost a politickou participaci.
6. Klíčové pojmy v politické filosofii (svoboda, rovnost, spravedlnost, lidská práva).
7. Současné teorie spravedlnosti (Rawls, Nozick) v politické filosofii, podoby sociálního státu.
8. Politické ideologie – klasifikace, škály, typologie, formy.
9. Teorie demokracie – dějinný vývoj, formy a modely demokracie.
10. Praxe demokracie – ideologické postoje, geografie demokracie, současné trendy.
11. Povaha politického režimu v ČR – parlamentarismus, rysy poloprezidencialismu, vývojové tendence.
12. Volební a stranické systémy – vliv volebních systémů na podobu stranických systémů, Duvergerovy zákony a jejich kritika, případ ČR.
13. Politická kultura – typologie politické kultury a její aplikace na českém případě.
14. Ústava ČR – složky moci a jejich vztah, moc zákonodárná, výkonná a soudní, pole napětí.
15. Územní samospráva v ČR – úrovně, typy a postavení územních samosprávných celků, jejich kompetence, politický vývoj samospráv.

(6) Pro dílčí součást **Didaktika výchovy k občanství** platí tyto tematické okruhy:

1. Motivace a aktivizace žáků.
2. Výukové cíle a struktura vyučovací hodiny.
3. Rozvoj klíčových kompetencí a samostatného myšlení žáků.
4. Aplikace výukových metod I – problémové vyučování, zážitková výuka, projektové vyučování, virtuální realita.
5. Aplikace výukových metod II – práce s textem, diskuse, argumentace, skupinová práce, další aktivizační metody.
6. Tvorba a využití pracovních listů.
7. Hodnocení a zpětná vazba.
8. Klima třídy a školy, výchovné problémy.
9. Kontroverzní témata ve výuce, průřezová témata.
10. Učebnice a další vhodné zdroje do výuky.

(7) Doporučená literatura:

boyd, d. (2017). *Je to složitější. Sociální život teenagerů na sociálních sítích*. Akropolis.

Cabada, L., & Kubát, M. (2004). *Úvod do studia politické vědy*. Eurolex Bohemia.

Čapek, R. (2015). *Moderní didaktika*. Grada.

Fiala, P., & Strmiska, M. (2009). *Teorie politických stran*. CDK.

Furlong, A. (2013). *Youth Studies: An Introduction*. Routledge.

Hanáček, V. (Ed.). (2023). *Demokracie a aktivní občanství*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta.

Heywood, A. (2004). *Politické ideologie*. Victoria Publishing.

Hloušek, V., & Kopeček, L. (2010). *Politické strany*. Grada.

Hubálek, T. (Ed.). (2017). *Vývoj občanského vzdělávání a etické výchovy*. Epoque.

Kis, J. (1997). *Současná politická filozofie*. Oikoymenh.

Klíma, M. (2001). *Volby a politické strany v moderních demokraciích*. Radix.

- Leonard, M. (2015). *Sociology of Children, Childhood and Generation*. Sage.
- Linek, L. (Ed.). (2017). *Občanství a politická participace v České republice*. Sociologické nakladatelství (SLON).
- Lorenz, A. & Formánková, H. (Eds.). (2019). *Politický systém Česka*. CDK.
- Mounk, Y. (2019). *Lid versus demokracie*. Prostor.
- Petty, G. (2013). *Moderní vyučování*. Portál.
- Pšeja, P. (2005). *Stranický systém České republiky*. CDK.
- Říchová, B. (2009). *Komparace politických systémů I. a II.* VŠE.
- Sartori, G. (2005). *Strany a stranické systémy*. CDK.
- Shapiro, I. (2018). *Morální základy politiky*. Karolinum.
- Slussareff, M. (2022). *Hry, sítě, porno. Rodičovský průvodce džunglí digitálního dětství a puberty*. Jan Melvil Publishing.
- Starý, K., & Laufková, V. (Eds.). (2016). *Formativní hodnocení ve výuce*. Portál.
- Sekerák, M. (2021). *Modely a teorie demokracie*. CDK.
- Smolík, J. (2017). *Subkultury mládeže: sociologické, psychologické a pedagogické aspekty*. Mendelova univerzita.
- Stearns, P. (2017). *Childhood in World History* (3rd ed). Routledge.
- Swift, A. (2005). *Politická filozofie. Základní otázky moderní politologie*. Portál.
- Šaradín, P., Lebeda, T., Lebedová, E., Lysek, J., Merklová, K., Ostrá, D., Soukop, M., Zapletalová, M., & Zymová, K. (2021). *Češi a demokracie v digitální době*. CDK.
- Valeš, L. (2007). *Dějiny politických teorií*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk.
- Valkenburg, P., & Piotrowski, J. (2017). *Plugged in: How media attract and affect youth*. Yale University Press.
- Vodička, K. & Cabada, L. (2007). *Politický systém České republiky: historie a současnost*. Portál.
- Wasburn, P., & Adkins Covert, T. (Eds.). (2017). *Making Citizens: Political Socialization Research and Beyond*. Palgrave Macmillan.
- Zakaria, F. (2021). *Deset lekcí pro postpandemický svět*. Academia.